

Jan Charytański

"Die neue Hermeneutik : ein Überblick", Günter Stachel, München 1968 : [recenzja]

Collectanea Theologica 39/4, 196-197

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pozycja R. Pescha, jak to zresztą podkreśla tytuł, pragnie wyjść naprzeciw tym wszystkim zastrzeżeniom i lękom. W formie bardzo przystępnej i językiem prostym wprowadza czytelnika w zawile problemy współczesnej egzegezy. Opiera się przy tym na dokumentach soborowych i orzeczeniach Komisji Biblijnej.

Ukazuje księgi Nowego Testamentu jako księgi historyczne, pisane w określonym odcinku czasu i w określonej kulturze i właśnie dlatego wymagające troskliwych badań zarówno językowych, jak i kulturowych. Nie wystarczy jednak określenie, co autor natchniony chciał wyrazić. Słowa Pisma świętego mają sens życiowy dla ludzi wszystkich czasów. Są przecież i dziś wezwaniem Bożym. Powstaje więc problem tłumaczenia egzystencjalnego. Egzegeta staje się teologiem. I tu właśnie powstaje zagadnienie odmitologizowania. Zanim jednak autor przejdzie do teorii Bultmanna, ukazuje na oczywistych przykładach (np. kuszenie Jezusa) demitologizację jako proces stosowany od dawna w teologii. W teorii Bultmanna dostrzega autor ogromne niebezpieczeństwo zagubienia elementu historycznego, rzeczywistych wydarzeń i słów. Co prawda Ewangelie nie są biografią, lecz już interpretacją teologiczną, pouczeniem skierowanym do konkretnych słuchaczy, niemniej opierają się na historii rzeczywistych wydarzeń i słów. Autor przechodzi więc do zagadnienia *Formgeschichte* i *Redaktionsgeschichte*, by wreszcie ukazać trudny problem odtworzenia rzeczywistej historii.

Szokujące może być dla czytelnika postawienie pod znakiem zapytania autorstwa wielu ksiąg Nowego Testamentu, jak również przesunięcie daty ich powstawania. Natomiast ogromnie jasna i przekonująca jest charakterystyka poszczególnych ksiąg, tak konieczna przy próbie zrozumienia pojedynczych perykop.

W ostatniej wreszcie części autor na konkretnym przykładzie uzdrowienia świątkry Szymona pokazuje dokładnie warsztat analiz egzegetycznych, koniecznych do zrozumienia i właściwego ujęcia teologicznego pojedynczych perykop. Drobne, prawie niedostrzegalne różnice w ujęciu ewangelistów ukazują się z całą wyrazistością, a zarazem czytelnik dostrzega to, co najważniejsze: ujęcie teologiczne poszczególnych autorów natchnionych.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

GÜNTER STACHEL, *Die neue Hermeneutik. Ein Überblick*, München 1968, Kösel—Verlag, s. 93.

G. Stachel jest wykładowcą teologii i pedagogiki religijnej w wyższej szkole pedagogicznej Weingarten (Württemberg), oraz homiletyki i katechetyki na uniwersytecie w Monachium. Jego zainteresowanie nową hermeneutyką biblijną jest ściśle związane z działalnością katechety i homilety. Troska o właściwe podejście do Pisma świętego zarówno w katechezie, jak i w homilii już kilka lat temu skierowała jego uwagę ku hermeneutyce. Obecna pozycja stanowi owoc pogłębionej analizy tego zagadnienia, omawianego przez autora już w 1966 r. na spotkaniu wykładowców pedagogiki, a następnie ukazanego katechetom w pozycji *Der Bibelunterricht* z 1967 r. wydanej u Benzigera.

Punktem wyjścia w rozważaniach autora jest znaczenie egzegezy zarówno dla teologii dogmatycznej, jak dla Urzędu Nauczycielskiego w Kościele. W tłumaczeniu Pisma św. nie chodzi jednak przede wszystkim o poznanie dogmatów, czy zastosowania moralne, ale raczej o dostrzeganie istoty chrześcijanina, przynależności do Kościoła, o ukazanie wezwania Bożego dotyczącego egzystencji człowieka. Wydarzenie, które przyjęło w Piśmie św.

postać słowa, w głoszeniu i tłumaczeniu ma stać się znów wydarzeniem. Właśnie dlatego hermeneutyka jest ośrodkiem współczesnych badań teologicznych.

Autor przedstawia najpierw istotę hermeneutyki filozoficznej podkreślając znaczenie Schleiermachersa, Diltheya, Heideggera, Bultmanna, Gadamera i Kierkegaarda. Następnie ukazuje ewolucję egzegezy protestanckiej od historycyzmu pozytywistycznego, poprzez okres badań historii religii aż do odkrycia kerygmy i aspektu egzystencjalnego w Piśmie świętym. Szczegółowiej autor omawia teorię Bultmanna podkreślając jego opozycję wobec historycyzmu pozytywistycznego, posuniętą właściwie aż do odrzucenia wartości historii w tłumaczeniu Pisma św. Droga do odkrycia wezwania Bożego jest według Bultmanna odmitologizowanie formy. U uczniów Bultmanna zwraca autor uwagę na próby powrotu do równowagi elementu historycznego i aspektu egzystencjalnego.

Wreszcie omawia autor próby egzegetów katolickich w Niemczech przystosowania hermeneutyki protestanckiej do tłumaczenia Pisma św. w Kościele katolickim. Szczególnie podkreśla wkład Schnackenburga, Schliera, Mussnera i Vögtle.

W zamykającym książkę *Zusammenfassender Überblick* podaje autor istotne punkty autentycznego tłumaczenia Pisma św. Zdaniem jego dziś może istnieć tylko jedno tłumaczenie Pisma św., a mianowicie tłumaczenie oparte na współczesnych badaniach naukowych. Należą do nich badania historyczno-krytyczne, odkrywanie rzeczywistości historycznej jako podstawy Pisma św., odmitologizowanie. Tłumaczenie Pisma św. może dokonywać się tylko w Kościele, tj. zgodnie z Tradycją Kościoła. Ta jednak musi być ciągle badana i interpretowana. Tłumaczenie Starego Testamentu musi być chrystologiczne. Treść Nowego Testamentu należy ujmować w świetle Zmartwychwstania.

Pozycja G. Stachela spotkała się z pozytywnym przyjęciem ze strony egzegetów protestanckich ze względu na swój obiektywizm. Jednocześnie trzeba podkreślić prawdziwą znajomość założeń egzegezy katolickiej i wierność Tradycji Kościoła. Przejrzystość zaś myśli i jasność wyrażen zaleca tę książkę wszystkim, którym zależy na biblijnym duszpasterstwie w Polsce.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

PATMOS—SYNOPSIS. *Übersetzung der wichtigsten synoptischen Texte mit Parallelen aus dem Johannesevangelium, den apokryphen Evangelien und der frühchristlichen Literatur.* Wydał Franz Joseph Schierse, wstęp Werner Trutwin, Düsseldorf 1968, Patmos-Verlag, s. 159.

Homileci, a tym bardziej katecheci, przeżywają często pokusę tworzenia jednej „Ewangelii” z czterech, dobierając odpowiednie dla siebie perykopy celem przedstawienia przebiegu życia i działalności Jezusa Chrystusa. Bardzo często łączą nawet poszczególne wiersze czy elementy konkretnej perykopy u różnych ewangelistów. Ta pozorna jedność dokonuje się jednak kosztem ogromnego zubożenia słowa Bożego, Objawienia zawartego w Ewangeliach.

Poszczególni ewangeliści przekazują życie i słowa Chrystusa już z pewnej perspektywy, w świetle konkretnej idei teologicznej i z uwzględnieniem potrzeb adresatów danej Ewangelii. To właśnie bogactwo teologiczne, zawarte w czterech nieco różnych ujęciach, może ukazać synopsa. W ten sposób służy głębszemu rozumieniu Objawienia. Ten sam cel przyświeca także omawianej pozycji.